

2. Να αναγνωρίζετε γραμματικά τον τύπο *ἐκῶν* και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με την ονομαστική, γενική και δοτική του επιθέτου στο γένος και στον αριθμό όπου βρίσκεται:

ονομ.	
γεν.	
δοτ.	

3. *ἔχοι*: Να γράψετε το γ' ενικό και β' πληθυντικό του ίδιου χρόνου στις εγκλίσεις του παρακάτω πίνακα.

	οριστική	υποτακτική	ευκτική
γ' εν.			
β' πληθ.			

4. *μοι, τοῦτο, ὄν*: Να κλιθούν στο γένος και στον αριθμό όπου βρίσκονται.

5. *οἱ χρηστοὶ ἅπαντες, πάσης ἀνάγκης*: Να κλιθούν οι φράσεις στο γένος και στον αριθμό όπου βρίσκονται.

6. *Εἰ τοίνυν ἀναγκασθεῖς τις ὑπ' ἄλλου φονεύσαι τινὰ οὐ δυνάμενος ἀντιλέγειν, οἷον δήμιος ἢ δορυφόρος, ὁ μὲν δικαστὴ πεισθεῖς, ὁ δὲ τυράνῳ, τίνα αἰτίαση τοῦ φόνου;* Να αναγνωρίζετε γραμματικά τις ερωτηματικές και αόριστες αντωνυμίες και να τις κλίνετε στο γένος όπου βρίσκονται και στους δύο αριθμούς.

7. *ἴδοις ἄν*: Να σχολιάσετε τη σημασία της ευκτικής (με ιδιαίτερη προσοχή στο *ἄν*).

8. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη γραμματική αναγνώρισή τους στη στήλη Β' και στη συνέχεια να γράψετε το α' ενικό πρόσωπο ενεστώτα κάθε ρήματος στην ἐγκλίση και στη φωνή όπου βρίσκεται:

A'	B'
α. παιδεύοιεν	1. γ' εν. υποτ. παρακ.
β. εἶην	2. α' εν. ευκτ. ενεστ.
γ. λελυκώς ἦ	3. β' πληθ. ευκτ. μέλλ.
δ. θεραπεύσωμεν	4. γ' πληθ. ευκτ. ενεστ.
ε. θύσοιτε	5. α' πληθ. υποτ. αορ.

9. Να συμπληρώσετε τις καταλήξεις των ουσιαστικών και να τα τονίσετε:

- α. τὸν μεγαλόφρονα ὄητορ _____ δ. τῶν ἀνδρείων Ἑλλήν _____
 β. τὰς εὐκόσμους ἀσπίδ _____ ε. τοῦ μεγάλου γυπ _____
 γ. τῷ σεβαστῷ φυλακ _____

10. Να αναγνωρίζετε τα απαρέμφατα των παρακάτω φράσεων αναφέροντας τη συντακτική θέση, το είδος και το υποκείμενό τους. Κατόπιν να εξετάσετε, όπου χρειάζεται, αν παρατηρείται ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία:

- α. Ἐμοὶ δοκεῖ τούτῳ διαφέρειν ἄνδρα τῶν ἄλλων ζώων, τῷ λόγῳ.
 β. Οἱ Πέρσαι οἶονται τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεῶν ἀμελῶς ἔχειν.
 γ. Ὑμεῖς τοίνυν εἰώθατε (= συνηθίζετε) ἐρωτᾶν, τί χρὴ ποιεῖν.
 δ. Μένων ὁ Θετταλὸς φίλος ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις (= με τους πάρα πολύ ισχυρούς).

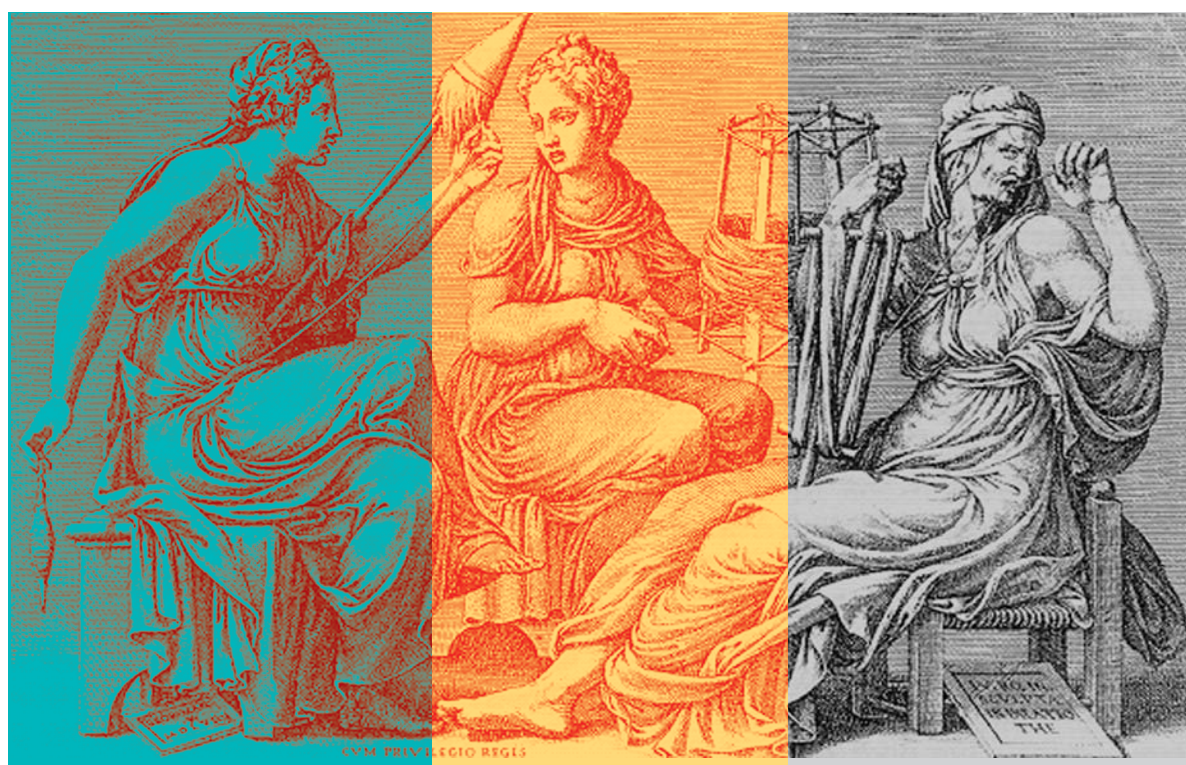

11. Να αναγνωρίσετε το είδος των μετοχών (επιρρηματικές ή κατηγορηματικές) των παρακάτω φράσεων και να βρείτε τα υποκείμενά τους. Κατόπιν να χαρακτηρίσετε τις επιρρηματικές ως συνημμένες ή απόλυτες:

- α. *Τῶν στρατιωτῶν λεγόντων, ὁ στρατηγὸς ἀπεκρίνατο.*
- β. *Ὅρα ὑμᾶς πιστεύοντας ταῖς διαβολαῖς.*
- γ. *Νενικηκότες τροπαῖον ἐστήσαντο.*
- δ. *Φανερός ἦν τοῖς νόμοις ὑπηρετῶν.*

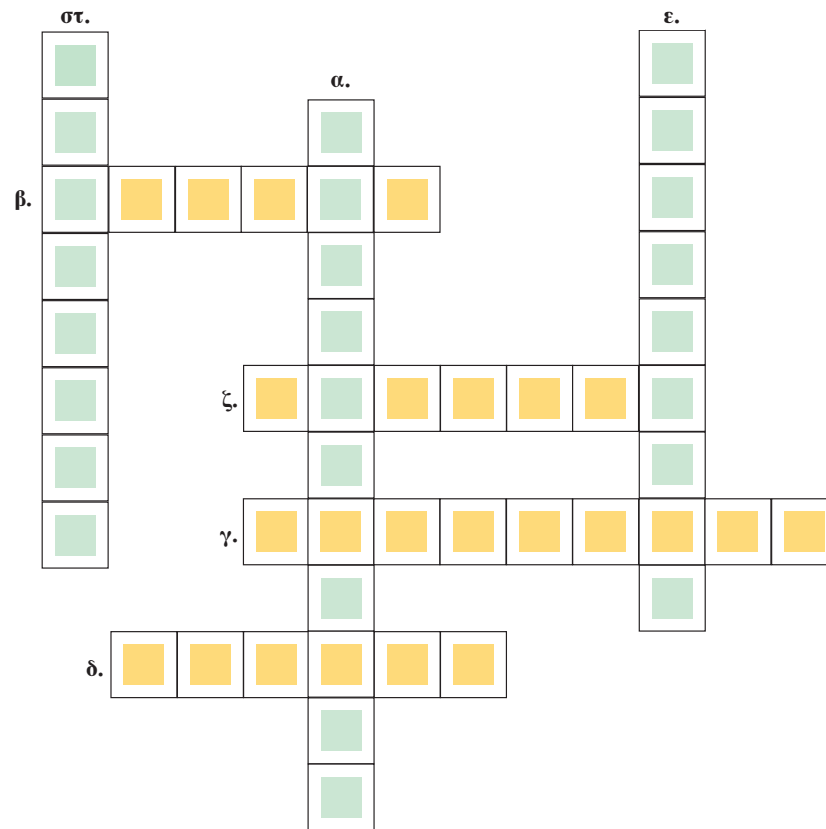
12. Στις παρακάτω φράσεις να εντοπίσετε τα αντικείμενα και να τα διακρίνετε σε άμεσο και έμμεσο:

- α. *Ὁ πάππος τὸν Κῦρον στολὴν καλὴν ἐνέδυσε.*
- β. *Λακεδαιμόνιοι ἐκώλυον (= παρεμπόδιζαν) τοὺς Ἡλείους τοῦ ἀγῶνος.*
- γ. *Μῆτε ὑπεσχόμην (= υποσχέθηκα) μηδενὶ μηδὲν μάθημα.*
- δ. *Μεταδίδωμι τῷ βουλομένῳ τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ πλοῦτου.*

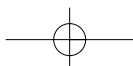
13. Να συμπληρώσετε τους τύπους που ζητούνται στην κατάλληλη θέση:

- α. γ' πληθ. ευκτ. ενεστ. ρ. γιγνώσκω.
- β. β' εν. ευκτ. μέλλ. ρ. ῥίπτω.
- γ. α' πληθ. υποτ. αορ. ρ. ἀκούω.
- δ. γ' εν. υποτ. ενεστ. ρ. ψηφίζω.
- ε. α' εν. ευκτ. αορ. ρ. ἀρπάζω.
- στ. β' πληθ. υποτ. αορ. ρ. ἰδρύω.
- ζ. ονομ. εν. θηλ. μτχ. ενεστ. ρ. σφάζω

Οὐκ ἐὼμεν ἄρχειν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν λόγον, ὅτι ἐαυτῷ τοῦτο ποιεῖ καὶ γίνεται τύραννος.
 Ἄριστοτέλης, Ἠθικά Νικομάχεια 1134a

Δεν αφήνουμε τον άνθρωπο να κυβερνά αλλά τον λόγο, επειδή (ο άνθρωπος) κυβερνά για να ωφελήσει τον εαυτό του, και γίνεται τύραννος.

Ο Αινείας μεταφέρει τον πατέρα του μετά την άλωση της Τροίας (Gian Lorenzo Bernini, 1618-19, Galleria Borghese, Ρώμη).

Ο σεβασμός προς τους γονείς μέλημα του νόμου

Α. Κείμενο

Οι *Νόμοι* είναι το μεγαλύτερο σε έκταση και το πιο αξιόλογο έργο της γεροντικής ηλικίας του Πλάτωνα. Περιέχει εκτός από τις πολιτικές, παιδαγωγικές και ηθικές ιδέες του και συγκεκριμένες ρυθμιστικές διατάξεις που κατά τον φιλόσοφο πρέπει να διέπουν τη ζωή των πολιτών. Στις ποικίλες διατάξεις που ορίζουν την επιθυμητή συμπεριφορά των χρηστών πολιτών –αλλά και αυστηρές ποινές για τους παραβάτες– υπάρχει πρόβλεψη και για όσους δε σέβονται τους γονείς ή τους παππούδες τους.

Ὅς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων βοηθείτω, καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω βοηθῶν, μὴ βοηθήσας δὲ ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω· ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἔπαινον ἔχέτω, μὴ βοηθῶν δέ, ψόγον· δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος γιγνέσθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατὸν τῇ μάλιστα τυπτέσθω. Ἐὰν δὲ τις ὄφλη δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεως εἰς τὴν ἄλλην χώραν καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω, κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. Ἐὰν δὲ τις ἐλεύθερος τῷ τοιούτῳ συμφάγῃ ἢ συμπίῃ ἢ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωνίαν κοινωνήσῃ ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἑκὼν, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ μηδὲν μήτ' εἰς ἀγορὰν μήτ' εἰς πόλιν ὄλωσ πρότερον ἢ καθήρηται.

Πλάτων, *Νόμοι* 881b-e (διασκευή)

Γλωσσικά σχόλια

ὅς ἂν (αοριστολογικό) <i>τολμήσῃ</i>	οποιοσδήποτε / όποιος τυχόν τολμήσει
<i>τύπτω</i>	χτυπώ (πβ. ν.ε.: τύψη)
ὁ προστυγχάνων βοηθείτω (γ' εν. προστ. ενεστ. ρ. <i>βοηθέω, βοηθῶ</i>)	ο πρώτος τυχών, ο πρώτος άνθρωπος που τον συναντά (πβ. ν.ε.: πρόστυχος) ας βοηθήσει (το θύμα) να καλείται σε τιμητική θέση στους αγώνες, εάν βοηθήσει
<i>εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω</i> (γ' εν. προστ. ενεστ. ρ. <i>καλέομαι, καλοῦμαι</i>) <i>βοηθῶν</i>	να απελαύνεται (πβ. ν.ε.: φυγιάς, πρόσφυγας) για όλη του τη ζωή ας επαινείται
<i>ἀειφυγίαν φευγέτω</i> (γ' εν. προστ. ενεστ. ρ. <i>φεύγω</i>)	η μομφή, ο ψόγος (πβ. ν.ε.: ψεγάδι, άψογος)
<i>ἔπαινον ἔχέτω</i> (γ' εν. προστ. ενεστ. ρ. <i>ἔχω</i>)	ας κερδίζει την ελευθερία του
<i>ὁ ψόγος</i>	το χτύπημα
<i>ἐλεύθερος γιγνέσθω</i> (γ' εν. προστ. ενεστ. ρ. <i>γίγνομαι</i>)	το μαστίγιο (πβ. ν.ε.: μαστιγα)
<i>ἢ πληγή</i>	εάν κάποιος καταδικαστεί για βιαιοπραγία (πβ. ν.ε.: οφειλή, οφειλέτης)
<i>ἢ μᾶστιξ, τῆς μᾶστιγος</i>	να αποκλείεται από κάθε ιερή τελετή
<i>εἰάν τις ὄφλη</i> (υποτ. αορ. β' ρ. <i>ὄφλισκάνω</i>) <i>δίκην αἰκίας</i>	εάν γυρίσει από την εξορία
<i>πάντων ἱερῶν εἰργέσθω</i> (γ' εν. προστ. ενεστ. ρ. <i>εἴργομαι</i>)	να τιμωρείται με την ποινή του θανάτου
<i>κατελθῶν</i> (μτχ. αορ. β' ρ. <i>κατέρχομαι</i>)	
<i>θανάτῳ ζημιούσθω</i> (γ' εν. προστ. ενεστ. ρ. <i>ζημιόομαι, ζημοῦμαι</i>)	έχω σχέσεις με κάποιον (πβ. ν.ε.: κοινωνικός, ακοινωνητος, κοινωνία)
<i>κοινωνῶ</i> (<i>κοινωνέω</i>) <i>κοινωνίαν τινί</i>	συναντώντας (πβ. ν.ε.: εντευκτήριο, συνέντευξη) τον κάπου έρθει σε επαφή (πβ. ν.ε.: αφή, απτός, επαπτομένη) μαζί του με τη θέλησή του (πβ. ν.ε.: εκούσιος, εκουσίως)
<i>ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἐκῶν</i>	γενικά
<i>ὄλως</i>	παρά μόνο αφού εξαγνιστεί
<i>πρότερον ἢ καθήρηται</i> (υποτ. αορ. ρ. <i>καθαίρομαι</i>)	

Ερμηνευτικά σχόλια

προεδρία: Το δικαίωμα να καταλαμβάνει κανείς την πρώτη σειρά καθισμάτων, ακριβώς μπροστά στην ορχήστρα, στις δραματικές παραστάσεις του αρχαίου θεάτρου. Το προνόμιο αυτό απολάμβαναν στην αρχαία Αθήνα οι ιερείς, οι ανώτατοι άρχοντες, εξέχοντες πολίτες, οι απόγονοι όσων είχαν πέσει στο πεδίο της μάχης υπερασπιζόμενοι την πόλη και μέλη αντιπροσωπειών ή πρεσβευτές άλλων πόλεων σε ένδειξη τιμής.

ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω: Ισόβια εξορία με δήμευση της περιουσίας, που επιβαλλόταν στην αρχαιότητα σε αυτούς που καταδικάζονταν για φόνους και άλλα βαριά εγκλήματα. Εκείνοι που πρόβλεπαν ότι θα καταδικαστούν σ' αυτή την ποινή συνήθως έφευγαν μόνοι τους πριν από τη δίκη.

Ερωτήσεις

1. Πώς επαληθεύεται από όσα διαβάσατε η ιδιαίτερη σημασία που απέδιδε ο Πλάτων στον σεβασμό προς τους μεγαλύτερους;
2. Από τις ποινές που προβλέπει ο νόμος που διαβάσατε ποια σας φαίνεται πιο αυστηρή; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
3. Από το κείμενο που μελετήσατε διαφαίνεται διαφοροποίηση στον τρόπο που ο Πλάτων αντιμετωπίζει διάφορες κοινωνικές ομάδες σε σχέση με την τήρηση της υποχρέωσης να σέβονται τους μεγαλύτερους και να τους βοηθούν, όταν κακοποιούνται. Να καταγράψετε τις ομάδες αυτές και την αντιμετώπισή τους και, αξιολογώντας τις γενικότερες γνώσεις σας για την αρχαιότητα, να προσπαθήσετε να την αιτιολογήσετε.

B1. Λεξιλογικός Πίνακας

ΦΕΥΓΩ [= φεύγω, τρέπομαι σε φυγή, εξορίζομαι, κατηγορούμαι]

θ. *φευγ-, φυγ-*

[στο κείμενο συναντήσατε τους τύπους: *φευγέτω* και *ἀειφυγίαν*]

Αρχαία Ελληνική - - - - - **Αρχαία / Νέα Ελληνική** - - **Νέα Ελληνική**

Ομόρριζα	απλά	<p>ἡ φεῦξις [= η αποφυγή] ἡ φύξις [= η φυγή] φυκτός και φευκτός [= αυτός που μπορείς να αποφύγεις] φευκτικός [= αυτός που έχει την τάση να ξεφεύγει]</p>	<p>ἡ φυγή ὁ φυγᾶς φυγαδεύω</p>	<p>φευγαλέος φευγάτος</p>
	σύνθετα	<p>φυγοπόλεμος φυγόξενος ἡ διάφευξις [= η διαφυγή] ἡ κατάφευξις [= το καταφύγιο] ἄφυκτος [= αυτός που δεν είναι δυνατό να τον αποφύγεις]</p>	<p>φυγοδικῶ φυγόμαχος φυγομαχῶ φυγόπονος ἡ φυγοπονία ἀποφεύγω ἡ ἀποφυγή διαφεύγω ἡ διαφυγή καταφεύγω ἡ καταφυγή τὸ καταφύγιον (-ιο) προσφεύγω ἡ προσφυγή ὁ πρόσφυξ (-υγας) ἄφυκτος</p>	<p>φυγόδικος φυγόκεντρος φυγομαχία φυγόποινος αναπόφευκτος φοροφυγᾶς</p>

Ασκήσεις

1. Να αναζητήσετε στον Λεξιλογικό Πίνακα τις λέξεις της α.ε. που σημαίνουν ό,τι περιγράφουν οι φράσεις:

- αυτός που αποφεύγει τον πόλεμο: _____
 αφιλόξενος: _____
 εξόριστος: _____
 αυτός που δεν προσέρχεται να δικαστεί: _____
 αυτός που αποφεύγει τον κόπο, τη δουλειά: _____

2. Να επιλέξετε από τον Λεξιλογικό Πίνακα λέξεις της ν.ε. ομόρριζες του ρ. *φεύγω* και να συμπληρώσετε τις προτάσεις:

- α. Η απορρόφηση των Μικρασιατών _____ στην ελληνική κοινωνία μετά την καταστροφή του 1922 προκάλεσε αρκετά κοινωνικά προβλήματα, συνέβαλε όμως σημαντικά στην ανάπτυξη του εμπορίου και της ναυτιλίας.
 β. Το ατύχημα ήταν _____ από τη στιγμή που τέθηκε εκτός λειτουργίας και ο εφεδρικός μηχανισμός συγκράτησης του φορτίου.
 γ. Στην καθημερινή συναναστροφή είναι πολύ συμπαθητικός άνθρωπος, αλλά στην εργασία του η _____ του τον κάνει στόχο αρνητικών σχολίων από τους συναδέλφους του.
 δ. Οι κάτοικοι της περιοχής, όπου πρόκειται να εγκατασταθεί το εργοστάσιο επεξεργασίας βιομηχανικών λυμάτων, απείλησαν με _____ στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, αν δεν ανακληθεί η απόφαση εγκατάστασης.

B2. Ετυμολογικά

Δεύτερο συνθετικό λέξη άκλιτη

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στη σύνθεση:

Δεύτερο συνθετικό μπορεί να είναι:

Όταν το δεύτερο συνθετικό είναι **άκλιτη λέξη** (κυρίως επιρρήματα, άκλιτα αριθμητικά, σύνδεσμοι), στη σύνθετη λέξη παραμένει **αμετάβλητο**.

Π.χ. *υπερ-άνω, εκ-παλαι, συν-άμα*.

Ασκήσεις

1. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις της α.ε. με τα συνθετικά που δίνονται:

έν + δέκα _____ δέκα + πέντε _____
 έν + αντί _____ προς + έτι _____

2. Να χωρίσετε τις λέξεις στα συνθετικά τους μέρη:

δεκατρία _____ έπειτα _____
 σύνεγγυς _____ εϋγε _____

3. Να βρείτε τη λέξη που κρύβεται στην έγχρωμη στήλη:

α. έν + πάθος   ό _____   ε. μήτηρ + πόλις   ή _____
 β. άγρός + νέμω   ό _____   στ. κακός + μοϊρα   ό _____
 γ. έθνος + άρχω   ό _____   ζ. άστν + νέμω   ό _____
 δ. ψυχή + άγω   ό _____

Γ. Γραμματική

Προστακτική ενεστώτα και αορίστου ενεργητικής φωνής

Οι τύποι *φευγέτω* και *έχέτω* του κειμένου της Ενότητας είναι τύποι προστακτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής

α. Σχηματισμός και κλίση προστακτικής ενεστώτα και αορίστου ενεργητικής φωνής βαρύτονων ρημάτων

Η προστακτική δεν έχει α' εν. και α' πληθ. πρόσωπο (όπως και στη ν.ε.). Προστακτική έχουν ο ενεστώτας, ο αόριστος και ο παρακείμενος (βλ. επόμενη Ενότητα). Οι τύποι προστακτικής παίρνουν άρνηση *μή*.

Στους πίνακες παρατίθεται η κλίση της προστακτικής ενεστώτα και αορίστου ε.φ.:

Προστακτική ενεστώτα	Προστακτική αορίστου
πίστευ-ε	πίστευ-σ-ον
πιστευ-έτω	πιστευ-σ-άτω
πιστεύ-ετε	πιστεύ-σ-ατε
πιστευ-όντων ή	πιστευ-σ-άντων ή
πιστευ-έτωσαν	πιστευ-σ-άτωσαν

Παρατηρήσεις 1. Η προστακτική αορίστου, όπως και η υποτακτική και η ευκτική, **δεν δέχεται αύξηση!**

- Προσέξτε την **αναλογία στον σχηματισμό και στην κλίση των δύο προστακτικών**, λαμβάνοντας υπόψη ότι:
  - η προστακτική αορίστου παρουσιάζει το χαρακτηριστικό για τον μέλλοντα και τον αόριστο -σ- μετά το θέμα του ρήματος,
  - το χαρακτηριστικό φωνήεν της προστακτικής αορίστου είναι το -α- (αντί για το -ε- της προστακτικής ενεστώτα).
- Τα αφωνόληκτα ρήματα σχηματίζουν την προστακτική αορίστου με τις γνωστές αλλαγές στο θέμα τους.

❖ **Λαμβάνοντας υπόψη τη δεύτερη παρατήρηση, να κλίνετε παρακάτω τις προστακτικές ενεστώτα και αορίστου των ρημάτων προσάττω, ανατρέπω, μεταπείθω.**

β.	προσάττω		ανατρέπω		μεταπείθω	
	Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος
β' εν.						
γ' εν.						
β' πληθ.						
γ' πληθ.						

Σημασίες και χρήσεις της προστακτικής

Σε κύριες προτάσεις, όπου και αποκλειστικά συναντάται, η προστακτική μπορεί να εκφράζει:

- **προσταγή ή προτροπή**, οπότε συχνά προτάσσονται τα: *ἄγε (δή), ἴθι (δή), ἄγετε (δή), ἴτε (δή)*.
π.χ. *Γνωθὶ σαυτόν* (Χίλων).
Ἴθι δὴ (= εμπρός λοιπόν) *νῦν εἰπέ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιήσει.*
- **απαγόρευση ή αποτροπή** με άρνηση *μή*.
π.χ. *Πρὸς θεῶν, μὴ λύετε τὰς σπονδάς* (= Στο όνομα των θεών, μην παραβαίνετε τους όρους της ανακωχής).
- **συγκατάθεση ή παραχώρηση**.
π.χ. *Οἱ δ' οὖν γελώντων* (= Αυτοί ας γελούν).
- **ευχή ή κατάρα**.
π.χ. *Ὑγίαινε. Ἐρρέτω* (= στα κομμάτια!).
- **συμβουλή**.
π.χ. *Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα.*
- **δέηση ή παράκληση**.
π.χ. *Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος.*

Ασκήσεις

1. Να συμπληρώσετε τα κενά με τους τύπους της προστακτικής ενεστώτα και αορίστου που ζητούνται:

ρήμα	πρόσωπο	προστακτική ενεστώτα	προστακτική αορίστου
κινδυνεύω	β' εν.		
δικάζω	γ' εν.		
θαυμάζω	β' πληθ.		
παύω	γ' πληθ.		
θύω	γ' πληθ.		

2. Να μεταφέρετε τους τύπους των ρημάτων στην προστακτική ενεστώτα και αορίστου διατηρώντας σταθερά το πρόσωπο και τον αριθμό:

		Ενεστώτας	Αόριστος
οὗτος	γράφει		
	πράττει		
	κηρύττει		
ὕμεις	κρύπτετε		
	ταράττετε		
	πείθετε		

3. Να εντοπίσετε τους τύπους προστακτικής στις παρακάτω φράσεις και να αναγνωρίσετε τον χρόνο στον οποίο βρίσκονται και τη σημασία τους:

- α. ἜΩ ἄνδρες, τό τε σῶμα καί τήν ψυχὴν γυμνάσατε.
- β. ἜΩ νεανία, δίαγε τὰ ἐσθλῶν ἢ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπιτηδεύματα.
- γ. Ταῦτα μὴ πράττετε.
- δ. Κηρύξατε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.
- ε. Νῦν, ὦ Σώκρατες, δίδαξόν με τὴν ἀρετήν.
- στ. Εἰ ἀληθὴ λέγεις, σῶσον σεαυτὸν.

4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τον κατάλληλο τύπο προστακτικής του ρήματος που δίνεται σε παρένθεση και να βρείτε την ειδικότερη σημασία της προστακτικής κάθε φορά:

- α. _____, Κύριε, τὸν λαόν Σου (σφίζω, αόρ.).
- β. _____ μὲν, _____ δέ (πατάσσω, ἀκούω, αόρ.).
- γ. _____ βραδέως (σπεύδω, ενεστ.).
- δ. Οὗς ὁ Θεὸς συνέξευξεν ἄνθρωπος μὴ _____ (χωρίζω, ενεστ.).

Θεοὶ μέγιστοι τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς.

Μένανδρος, Γνώμαι μονόστιχοι

Οἱ πιο σημαντικοὶ θεοὶ γιὰ τους συνετοὺς εἶναι οἱ γονεῖς τους.

Ο Σίσυφος ήταν θρυλικός για την πονηριά του και τα πανούργα σχέδια που κατέστρωσε σε βάρος θεών και ανθρώπων. Γι' αυτό καταδικάστηκε να σπρώχνει αιώνια επάνω σε έναν λόφο έναν μεγάλο βράχο, που κυλούσε πάλι χαμηλά κι εκείνος τον έσπρωχνε πάλι από την αρχή (μελανόμορφος αμφορέας, περ. 510-500 π.Χ., Staatliche Antikensammlungen, Μόναχο).

Τα φαινόμενα απατούν

Α. Κείμενο

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος (βλ. Ενότητα 5), δεινός εκκλησιαστικός ρήτορας, έδωσε με τον βίο του ένα χειροπιαστό παράδειγμα αφοσίωσης στον συνάνθρωπο και έμπρακτης εφαρμογής των κηρυγμάτων του Χριστού. Στους πολυάριθμους και μακροσκελείς λόγους του σπηλιτεύει την υποκρισία που κυριαρχούσε στην εποχή του και τονίζει την ανάγκη να απομακρυνθούν οι πιστοί από τα εφήμερα «αγαθά» και να θεμελιώσουν τη ζωή τους σε ουσιαστικές αξίες.

Ἔστωσαν δύο ἄμαρτωλοί, ὁ μὲν κολαζόμενος, ὁ δὲ μὴ κολαζόμενος. Μὴ λέγε, μακάριος οὗτος, ὅτι πλουτεῖ, ὀρφανοὺς ἀποδύει, χήρας βιάζεται. Καίτοι οὐ νοσεῖ, ἀλλ' ἄρπάζων εὐδοκιμεῖ, τιμῆς μεγάλης ἀπολαύει καὶ δυναστείας, οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν ὑπομένει· ἀλλὰ τοῦτον μάλιστα θρῆνει, ὅτι καὶ νοσεῖ, καὶ οὐ θεραπεύεται. Ἐὰν ἴδῃς τινὰ ὑδέρω κατεχόμενον, καὶ μὴ τρέχοντα πρὸς τὸν ἰατρόν, ἀλλὰ τράπεζαν ἔχοντα Συβαριτικὴν, μεθύοντα καὶ ἐπιτείνοντα τὴν νόσον, μακαρίζεις τοῦτον, ἢ ταλανίζεις; Ἐὰν δὲ ἕτερον ἴδῃς ὑδέρω κατεχόμενον, ἰατρικῶν ἀπολαύοντα χειρῶν, λιμῶ ἑαυτὸν ἐκδιδόντα, φαρμάκοις προσκαρτεροῦντα πικροῖς, οὐχὶ τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἐκείνου μακαρίζεις; Ὁμολόγηται· ὁ μὲν γὰρ νοσεῖ, καὶ οὐ θεραπεύεται· ὁ δὲ νοσεῖ, καὶ ἀπολαύει ἰατρείας. Ἐπίπονος μὲν ἡ ἰατρεία, ἀλλ' ὠφέλιμον αὐτῆς τὸ τέλος. Οὕτως ἐστὶ καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ.

Ἰωάννης Χρυσόστομος, *Περὶ Λαζάρου*, PG 48.1030-1031 (διασκευή)

